

Dijous 19 de maig, 20:30 h

Xcèntric

VARIACIONS DEL REAL

SHINSUKE OGAWA

Le Village des kakis rouges

Shinsuke Ogawa és reconegut com un dels grans mestres del documental japonès. El 1974 es va instal·lar a Yamagata, i va basar el seu mètode en la immersió de l'equip en la comunitat rural, amb una concepció artesanal del cinema lliurada a la filmació de gestos i relats a punt de desaparèixer. *Manzan Benigaki* va ser el seu últim film, que va començar el 1984 i va acabar una jove col·laboradora xinesa el 2001.

Le Village des kakis rouges, de Shinsuke Ogawa i Xiaolian Peng, 2001, 90 min, 16 mm.

El mètode de Shinsuke Ogawa

Yamagata és una petita vila de 250 mil habitants, perduda al bell mig de les muntanyes, al nord de Tokio i al cor del Japó. (...) Just abans de la seva mort, Shinsuke Ogawa, referència major del cinema documental, va crear allí un festival de cinema.

Ogawa forma part, amb Tshuchimoto, de la generació de cineastes formada a l'endemà de la guerra gràcies a una producció inflacionista de films pedagògics –la principal forma adoptada fins a llavors pel documental japonès. Molt aviat, Ogawa es va desmarcar del suposat realisme en curs de l'època (de fet una "objectivitat" controlada per l'Estat) i va prendre partit. (...) Al 1968, amb "Summer in Narita", va néixer el mètode de Ogawa: la immersió completa en la comunitat filmada, la reiteració del gest de filmar fins a l'esgotament del tema (el cicle sobre Narita es va acabar cinc anys després).

Aquest mètode va afinar-se al 1974, quan Ogawa va decidir instal·lar-se en la província de Yamagata, on el seu equip i ell mateix es barregen amb els agricultors per aprendre i experimentar físicament la cultura de l'arròs abans de filmar-la. Tots els membres de l'equip viuen en comunitat, amb pocs mitjans: els pressupostos són molt petits i els films gairebé no es mostren, però Ogawa hi continua obstinadament, malgrat les dificultats i els

successius abandonaments. La sèrie de films que realitza a la comarca de Yamagata constitueix el punt fonamental de la seva obra. Entre epopeia lírica i instrucció pedagògica, un film com "Magino Village" sorprèn en tots els nivells, per la barreja increïble entre captació i reconstrucció fonamentada sobre una mateixa passió per allò real.

Aquesta reflexió, aquesta audàcia alhora militant i poètica, no tindran descendència: als anys 80 la fi de les lluites col·lectives acaba amb una tendència del documental al Japó (Tsuchimoto coneix poc després la mateixa evolució amb el seu cicle de films sobre la malaltia de Minamata). Per aquesta raó la bella sorpresa que ens reserva "Manzan Benigaki", realitzada per una jove cineasta xinesa per tal de mostrar l'obra inacabada del seu mestre. De fet, el film justament tracta de la feina ben feta i de la transmissió. S'hi troben les constants del mètode d'Ogawa: la paraula que crea narració (més enllà del testimoni), la durada necessària per entrar en el món i el ritme d'una escena (per comprendre com funciona). Tanmateix, la fascinació d'Ogawa per un gest de fabricació artesanal (o davant d'un gest agrícola) entra en ressonància amb la seva pròpia concepció de la feina: filma d'artesà a artesà, sense excloure's

SI VOLS REBRE INFORMACIÓ
D'XCÈNTRIC, OMPLE LA
BUTLETA QUE TROBARÀS AL
MOSTRADOR DEL VESTÍBUL

d'aquest procés. Amb el temps, sembla com si el propi mètode d'Ogawa, que sovint ha filmat gestos i relats en vies de desaparició, també estigués en desaparició, així el seu sentit de la durada, la seva immersió en la comunitat, l'ús generós de la pel·lícula, el gust per allò col·lectiu... D'aquí prové l'emoció que es desprèn de "Manzan Benigaki", de les imatges rodades fa vint anys, que fan aparèixer fantasmes melangiosos. Ogawa filmava l'individu que s'ancorava a la Història, mitjançant el mite: avui dia, l'individu es filma a si mateix per provar de pertànyer a la societat, per intentar trobar-hi un lloc. (...)

Gaël Lépingle. *États généraux du film documentaire (Lussas)*.

Le Village des kakis rouges

Al nord del Japó, alguns pobles de muntanya encara es consagren a una cultura tradicional: la dels kakis vermells. Un cop pelats, assecats i raspallats, els kakis esdevenen una laminadura molt preuada a tot el país. Ogawa, un documentalista japonès que ha dedicat el seu cinema a la conservació de la memòria d'aquesta societat rural en via de desaparició, va començar aquest film l'any 1984. Atent a tots els gestos tècnics –recollida, pela, assecat, embalatge-, recull abastament tots els testimonis de cadascun dels humils professionals del kaki.

El kaki es cultiva en família: l'home, a dalt d'una escala inestable, recull; la dona al peu de l'arbre tria i talla; l'home pela; la dona lliga els fruits en una corda que l'home penjarà per l'assecat. Els pares instrueixen als seus fills, les sogres a les

seves filles i nores. Cada família té els seus petits secrets, els seus trucs, els seus estris construïts amb el sistema D., els contes de l'àvia i les seves anècdotes veritables o falses.

Ogawa s'interessa també per aquelles que viuen indirectament del kaki, l'inventor de geni que perfecciona infinitament la seva màquina de pelar, el mariscal ferreter que afila els ganivets, el negociant que compra la collita i l'expedeix a la ciutat. Interrogador implicat, Ogawa entra a vegades en el camp de la càmera quan un camperol l'interpel·la directament. No tan sols no té cap desig d'esborrar-se sinó que practica voluntàriament l'intercanvi: tu m'expliques la teva tècnica, jo t'explico les meves. El veiem així explicar a un camperol com l'operador de càmera es disposa a captar mitjançant l'accelerat (una imatge per minut) el procés d'assecat dels kakis, que de fet es desenvolupa al llarg d'una dotzena de dies.

La pel·lícula va restar inacabada després de la mort d'Ogawa, al 1992, i la va acabar una col·laboradora, Xiaolian Peng, cineasta xinesa formada a Pequí i després als Estats Units. Va

ser ella qui va reprendre el rodatge al 1999 i va acabar el muntatge el 2001. Mentrestant, la màquina de pelar kakis ha conegut un perfeccionament decisiu: el mecanisme fabricat a partir de velles bicicletes ha cedit el seu lloc a un sistema elèctric adaptat a una perforadora. Amb el temps, també, alguns vells habitants del poble han desaparegut, antigues tradicions han estat abandonades i algunes granges despoblades. La història continua, demolint sense respir la cultura d'aquests homes i dones que saben honorar meravellosament allò que importa: una qualitat del vent, la terra, la humitat, el sol. Que despleguen tresor d'enginy per treure el millor partit de les seves nul·les possessions. Que saben, d'altra banda, agrair a la Mare Natura pels seus beneficis deixant als arbres una petita part de la collita, en "ofrena" als ocells migratoris. El film els hi fa justícia amb la seva simplicitat, atenció i sensibilitat. I toca gairebé allò universal en la mesura que, veritablement, en el món anomenat "desenvolupat", els camperols tradicionals i tots aquells, artesans i comerciants del poble que treballen directament per ells, han estat eradicats en l'espai de dues generacions.

Anne Brunswic. *Images documentaires, n°44*.
1er i 2on trimestre de 2002.